

Petit psaume du matin ('L'inici del dia') és un espectacle amb dimensions simbòliques que, a la vegada, es pot contemplar amb fruïció només a partir del seu embolcall de bellesa plàstica i sonora. Excel·lent.

FER EL PES

Francesc Foguet i Boreu

La torna de La torna, d'Albert Boadella. Dramatúrgia i espai escènic: Albert Boadella. Direcció: Albert Boadella i Lluís Elias. Intèrprets: Elies Barberà, Aina Calpe, Marta Fernández, Miquel Gelabert, Josuè Guasch, Guillem Motos, Lluís Olivé, Pau Sastre i Javier Villena. Vestuari: Els Joglars. Il·luminació: Bernat Jansà. Màscares: Ana Rottier. Caracterització: Toni Santos. Ajudants de direcció: Marc Angelet i Francesc Márquez. Teatre Romea, 11 d'octubre de 2005.

La represa de *La torna*, un dels muntatges emblemàtics d'Els Joglars, és una notícia molt bona. Albert Boadella, bufó oficial del regne, ha sabut trobar, com sempre, el moment més avinent per recuperar un muntatge que, el 1977, en ple procés transaccional, causà tant rebombori políticomilitar: prohibició de l'obra per l'estament castrense, empresonament de Boadella per injúries a les forces armades, processament de la resta de membres de la companyia, etc. L'episodi ha estat abordat, des de l'òptica del mateix Boadella, a *El cas Boadella. Desventures d'un joglar en temps de transició* (1998), d'Oriol Malló, i a *Memòries d'un bufó* (2001), del mateix director d'Els Joglars. I, com no podia ser altrament, tampoc no deixà de causar enfrontaments, desencontres i controvèrsies virulents que, adés i ara, constitueixen un autèntic aliment espiritual per a l'autòanomenat artista «àcrata conservador».

En l'actualitat, la recuperació del muntatge ha generat una nova polèmica, molt més prosaica, però prou simptomàtica, sobre els drets d'autoria que reclamen alguns exmembres de la companyia. L'estratègia bufonesca de Boadella li permet no tan sols d'apropriar-se, amb dret o sense, d'un material dramatúrgic que, aleshores, es reivindicava com a creació col·lectiva, sinó que fa possible de recrear *La torna* amb l'afegit d'una nova «torna» que actualitza l'obra i la projecta sobre un present que, o bé s'entesta a aplaudir de manera encomiàstica l'aspecte model·lic de la Transició, o bé comença a qüestionar-lo críticament a fons. *La torna de La torna*, malgrat les aparences, s'inscriu en la primera via, la revisionista. Les paraules bufonesques de Boadella al programa de mà són prou eloqüents: es pot situar alegrement l'exèrcit i la guàrdia civil com a «garants del sistema democràtic?»

De les dues trames de *La torna de La torna*, la que enllaça amb l'actualitat (la segona torna) li ha quedat, a Boadella, molt més estovada i mel·líflua que la primera. Gairebé tres dècades no passen endebades. *La torna* satiritza amb cruesa i encert dramàtics uns estaments militars que van engiponar-se una «torna» propagandística de l'execució de Puig Antich. La segona «torna» ens acarà als fantasmes del coronel que va ser el principal responsable de l'execució pel garrot del polonès Heinz Chez. La «comèdia de màscares» de la primera torna, una esplèndida lliçó de dramatúrgia, moviment, gestualitat, tractament de l'espai i eficàcia escènica, es converteix

en la segona en un patètic i depriment monòleg d'un coronel retirat en una residència de militars franquistes jubilats. La malícia satírica de Boadella —potser pels seus darrers flirteigs amb els hereus del règim dictatorial— s'aigualeix en el retrat d'aquest militar prototípic que sembla més inspirat en el franquisme sociològic que no pas en la mala bava d'un artista que es bateja com a transgressor i dissident del poder polític, eclesiàstic i militar.

L'experiència de reprendre *La torna* amb la col·laboració de l'Institut del Teatre deu haver estat una bona escola d'aprenentatge per als joves i entusiastes actors que hi han participat i que hi han posat els cinc sentits. El resultat és molt satisfactori. Gat vell, Boadella, com a director, ha sabut harmonitzar molt bé les interpretacions i contagiar als intèrprets el plaer d'actuar: de jugar en escena, de moure's en l'espai, de trobar el gest satíric més ajustat, de modular la veu, etc. L'impacte visual de *La torna* esdevé encara colpidor, perquè els elements en què es basa (les màscares, l'espai escènic, la caricatura satírica dels personatges, la paròdia sinistra de les situacions, la coreografia gallinàcia) mantenen, en la simplicitat, l'eficàcia i la contundència dramàtiques. La història d'un crim d'estat perpetrat impunement per un tribunal militar abjecte i agònic destil·la encara tota la força crítica, revulsiva i contestatària i, des del punt de vista històric, pedagògic per als espectadors joves. Tot i que la sintaxi narrativa revisionista l'aigualeixi, *La torna*, en definitiva, continua fent el pes.

DER WÜRGEENGEL - L'ÀNGEL EXTERMINADOR

Xavier Padullés

Der Würgeengel - L'àngel exterminador, de Karst Woudstra. Direcció: Thomas Ostermeier. Dramatúrgia: Beate Heine. Espai escènic: Jan Pappelbaum. Il·luminació: Erich Schneider. Vestuari: Almut Eppinger. Música: Lars Eidinger. Intèrprets: Wolf Aniol, Robert Beyer, Jule Böwe, Lars Eidinger, Stephanie Eidt, Christina Geiße, Markus Gertken, Jörg Hartmann, Cristin König, Linda Olsansky, Falk Rockstroh, Felix Römer, David Ruland, Jenny Schily, Kay Bartholomäus Schulze, Anne Tismer i Mikel Aristegui. Schaubühne am Lehniner Platz. Sala Fabià Puigserver del Teatre Lliure, del 16 al 18 de setembre de 2005.

Durant bona part del mes de novembre del 2005, els districtes marginals de les grans ciutats de França han patit aldarulls socials de gran magnitud. Aquestes revoltes, fruit de la situació de desesperació social en què es troben, les han portat a terme joves gals aturats i subcontractats d'origen preferentment magribí. Feia dècades que a l'endormiscada Europa no teníem un succés d'aquestes característiques, que tant pot acabar sent una simple anècdota històrica com rebrotar d'aquí a un temps, ja que el nou subproletariat demana ser escoltat, en una societat, la occidental, que els exigeix molts deures a canvi d'un salari de la por. Aquests disturbis van ser analitzats per la dreta gaullista com un problema de confrontació racial, i és que la pàtria i la raça sempre són la millor de les excuses per aconseguir dividir la societat i treure'n partit. Per a pedagogs i un gran nombre de sociòlegs, aquesta no era la qüestió, el problema venia de la